

Ročník XVII

prosinec 2008

číslo 12

Světlo stahované nad stůl
bylo slabé

Za kruhem v šeru
až do stěn rostla
obývaná smrt

Věděl jsi
že v noci
sahá po mamince?

Tenkrát
před Štědrým večerem
jsi mě však vytáhl
z úkrytu pod stolem

a sevřel do náručí

Viola Fischerová

Foto: Ivana Málková

Úvodem

Co očekáváme od letošních Vánoc? Dárky nenahradí čas s druhými a opravdový zájem. Někdo už ví o důležitosti Adventu. Na setkání s osobností je dobré se připravit. „K tomu, abychom dosáhli šťastného života, je důležitý náš duchovní stav. Ve stavu vnitřního míru není nejdůležitější co se děje kolem“, řekl dalajláma v Praze. Za minulého režimu jsem nařikal, že pro naši zbabělost postavit se zlu nejsme k chovu a plemenitbě, dnes mám obavy, aby to nebylo pro naše nezřízené dychtění a závislost na konzumování. Vnuci důchodců, kteří nenávistně nadávají na drahotu a na poměry, často velice šeredí s jídlem, např. po školním obědě hází po druhých pomeranči. Zasáhne-li nás ekonomická krize, projeví se možná naše sobectví nesnášenlivostí k cizincům, kteří k nám přišli pracovat. S nepoctivci, násilníky a podvodníky (jakékoliv barvy pleti) si nevíme rady, neumíme si uspořádat vzájemné soužití, neusilujeme o spravedlnost a vyhazujeme peníze na zbytečnosti. A neumíme si nechat poradit. Vládychtivé po volbách zajímá už jen vlastní moc. Prof. Švejnara od voleb není slyšet. Vzdal to s námi? My máme svou práci za důležitější než nějakou politiku. Židé zvou o svátcích ke svému stolu lidi, kteří by jinak byli sami. Adventní a Tříkrálovou sbírkou se zase projeví solidarita s potřebnými. /v

PROČ SE NÁM NARODIL

Ve dvou zahraničních časopisech jsem sledoval anketu „Moje pojetí Boha“. Bylo mně z toho smutno. Lidé se pokoušeli o duchaplné odpovědi, ale zřejmě nechali bokem (nebo nikdy nečetli) Aristotela, Augustina, Pascala – a Nový Zákon. Jakoby neexistovala postava Ježíše Krista. Jakoby on nikdy neřekl, že kdo vidí jeho, vidí Boha. Ten Nepoznatelný, nepojmenovatelný, vzdálený, ale tušený, Nesmírný se dokázal představit lidem tak přesvědčivě, že veškeré tápání kolem Absolutna pominulo. Pominulo? Kdepak! Zapomnělo se, že Vánoce, ty první Vánoce, přinesly jasný obraz toho Konkrétního, v Kristu blízkého, shovívavého Absolutního. To je první důvod příchodu Krista: abychom poznali, jaký vlastně Bůh je. Druhý důvod je Jeho Pozvání, ustavičný dar pod zelený strom lidské naděje.

Jan Rybář

Zbožní židé si před začátkem šabatu oblékají nejkrásnější šaty a říkají si: „Pojďme, abychom pozdravili královnu šabat!“ „Nejvřelejší příteli, milosrdný otče ...“, zpívá kantor každý šabat.

Boha nikdy nikdo neviděl;
jednorozený Syn, který je v náruči
Otcově, nám o něm vypráví.
Evangelium Janovo 1,18

Přeji Vám i sobě, aby nás Vánoční svátky otevřeli tomu, který nás vede za ruku do náruče Otce.

Nikdy bychom neměli odvahu se označit za Boží přátele. To Ježíš nás tak nazývá.

Přeji Vám i sobě, aby nám jeho slova nezůstala nesrozumitelná jako slova cizince.

Václav Vacek, farář letohradský

HNĚV NETVOŘÍ SPRÁVEDLNOST

Jan Heller

*Pamatujte si, moji milovaní bratři:
každý člověk ať je rychlý k naslouchání,
ale pomalý k mluvení, pomalý k hněvu;
vždyť lidským hněvem správedlnost Boží
neprosadíš. (Jak 1,19-20)*

Tento krátký oddíl z Jakubovy epištoly odpovídá na otázku, která dnes hýbe světem. Jak to zařídít, aby se lidé nevyvražďili navzájem ve válkách, nevyhubili vlastní ziskuchtivostí a neutonuli v přívalu závisti a nenávisti? Příboj lidské svévole a násilí jak se projevil v Americe 11. září 2001, leží jako temný stín nad začátkem 21. století. Mnozí lidé na celém světě jsou vyděšení a zmatení a ptají se, odkud ten příval zla. Nás by to nemělo překvapit. Je to především projev dozrávání lidského hříchu. Písmo o tom mluví často, ale lidé tomu nevěřili. Teď jsou plni hořkosti a zmatku.

My jak doufám, mezi ně nepatříme. Křesťané mají povědomí o bídě světa, vědí, že celý svět „ve zlém leží“ či „je pod mocí Zlého“ (1 J 5, 19). V tomto rozpoznání ovšem nejsme sami. Někteří vnímaví lidé kolem nás to vědí také, a pak se nás ptají, co s tím. Někteří křesťané na takovou otázku odpovídají tradičně „Věř v pána Ježíše Krista a budeš spasen ty i dům tvůj“ (Sk 16,31) To může být odpověď velmi upřímná a v podstatě správná, ale lidé tomu nerozumějí. Když jim odpovídáme biblickými verši nebo ustálenými formulami, připadá jim to jako abstraktní, nepraktická teorie. Nevědí, co s tím. Je třeba říci jim to jinak. Jak? Třeba tak, jak to říká Jakub.

Ty dva verše z Jakubovy epištoly obsahují ve stručné podobě hlubokou moudrost i velmi praktické naučení. První z nich, verš 19, je pravidlem pro to, jak se domluvit. Zásadně je v mezilidských vztazích vždy dvojí možnost, buď se nejdříve pohádat a potom pobít, nebo si naslouchat a potom se domluvit. Na to, abychom vstoupili na tu druhou, dobrou cestu, stačí začít s maličkostí, začít si naslouchat.

Řečeno s apoštolem, být rychlý, tedy ochotný a hotový k slyšení a být pomalý, neukvapený a zdrženlivý k mluvení.

To není rada jen dovnitř církve a pro křesťany. Apoštol to píše jasně. „Každý člověk ať je rychlý k naslouchání, ale pomalý k mluvení.“ To se týká všech lidí, nechtějí-li skončit ve svárech a válkách. Naším úkolem je, abychom to lidem připomínali a šli jim příkladem vstřícnosti. My se s lidmi světa, zvláště toho velkého, mnoho nepřeme. Ale je tu citlivá otázka vztahu jednotlivých křesťanských církví. Co když právě tady dáváme lidem ve

světě kolem sebe špatný příklad? Vidím to tak. Rozdělení křesťanů do různých skupin – „jednot“ či církví by nebylo samo o sobě tak zlé, kdyby se tyto církve chovaly navzájem podle Jakubovy rady, kdyby si naslouchaly a nespíchaly s odsuzováním a s vytvářením sporů. V tom směru se v posledních letech událo mnoho dobrého, z leccého můžeme mít radost a za leccos bychom měli být vděční. Křesťané různých konfesí jsou si dnes nepochybně blíží než před několika desetiletími.

Ale to nestačí. Je třeba, abychom trpělivě naslouchali i těm, kdo křesťanství odmítají. Je třeba jim vydat svědectví o víře, ale nespíchat s mluvením. Nejdřív jít vstřícně příkladem a promluvit teprve tehdy, když jsme poznali, oč jim jde a proč jsou takoví, jací jsou. Je třeba objevit pokoru a trpělivost jako důležité misijní nástroje. A neukvapovat se v ničem, co páchne touhou po sebepotvrzení.

Ale proč to všechno? Na to odpovídá další verš oddílu. Ekumenický překlad říká volně, ale srozumitelně: „Lidským hněvem Boží správedlnost neprosadíš.“ Žádným lidským hněvem se tu na zemi nedá zřídít nic, co by se mohlo právem nazvat „Boží správedlností“. Lidé si myslí, že na světě obnoví nebo zřídí správedlnost, když urážku odplatí urážkou a křivdu pomstí křivdou. Není to pravda. Naopak, platí to, co cituje apoštol Pavel: „Mé patří pomsta, já odpátím, praví Pán“ (Ř 12, 19). To je citát z Páté knihy Mojžíšovy (Dt 32,35). A apoštol dodává: „Nedej se přemoci

Foto: Martin Kovář

zlem, ale přemáhej zlo dobrem“ (Ř 12,21). Co to znamená v praxi? I když jsme zdrženliví a proti násilí se bráníme násilím jen výjimečně, není-li zbytlé, je třeba vědět, že násilí, ani obranné, vztahy mezi útočníkem a obráncem neřeší. Na to se musí jinak. Jak? To ukazuje příběh, který jsme slyšeli v dnešním čtení. Když se Izraelcům s pomocí proroka Eliši čili Elizea zdařilo zajmout aramejské útočníky, nepobili je, ale na pokyn proroka je nasýtili a propustili. To útočníky přemohlo vnitřně natolik, že se změnili (2 Kr 6, 8-23). Poslední verš shrnuje celý příběh: „Aramej-

Přemýšlíš nebo sníš
nad snímek
toho andělského děčka

co klukům k uzmutým hračkám
přineslo další
a nežalovalo ani s tvář
rozřatou prutem

nemůžeš si vrátit
co jsi tak brzy tušil
o milosti?

Viola Fischerová

ské hordy už nikdy nevpadly do izraelské země.“ – To je názorný příklad toho, jak přemáhat zlo dobrem.

Mnohem názornějším příkladem však je Ježíš Kristus, jeho dílo, život i smrt. Jeho příběh vyjádřil výraznou zkratkou apoštol: „K tomu jste přece byli povoláni; vždyť i Kristus trpěl za vás a zanechal vám tak příklad, abyste šli v jeho šlépějích. On, hříchu neucínil a v jeho ústech nebyla nalezena lest“ (1 Pt 2, 21-24 s citací Iz 53, 9). Když mu spílali, neodplácel spíláním; když trpěl, nehrozil, ale vkládal vše do rukou toho, jenž soudí správedlivě. „On nesl hřích mnohých“ (Iz 53, 12) na kříž, abychom zemřeli hříchu a byli živi správedlnosti. Žít Bohu, žít správedlnosti, to je podstata následování.

Pozemskou správedlnost je třeba bránit podle zákona. Čelit křivdám. Ne v hněvu, ale s rozvahou. Avšak Boží, věčná správedlnost se prosazuje láskou a smířením, Kristovou cestou. Trpět pro správedlnost neznamena jen trpně či lhostejně snášet křivdu, ale Kristovou láskyplností lámat obklíčení závisti a nenávisti, překonávat vlastní i cizí sobectví a tak přibližovat Boží království.

Samozřejmě že to neumíme sami ze sebe. Naopak máme všichni sklon se litovat a domáhat se správedlnosti pro sebe i na úkor druhých. Ale naštěstí je tu živý Kristus, který mocí svého Ducha v nás i nyní koná své dílo lásky, vzdělává své království a vede nás tak, že se cestou trpělivé pokory blížíme Otci a stáváme se jeho dětmi.

Když se to děje, pak moc lásky prostupuje lidskými vztahy a Kristus v ní – třeba zatím z částky a skrytě – přichází k slovu. Třeba je ani nelze vyjádřit lidskou řečí, ale přesto boří hradby, smířuje rozhněvané, osvobozuje provinilé a tak vítězně přemáhá moc Zlého.

Zopakujme si to: Boží správedlnost i vše, co k ní patří, sem na zemi nevstupuje lidským hněvem, ale Boží láskou čili Kristem. Kdo mu patří, je pomalý k hněvu a ochotný naslouchat. A co je u lidí nemožné, dokonává Bůh mocí svého Ducha.

z knihy: „Jak orat s čertem“

17. LISTOPAD 2008

- jsme slavili ekumenickou bohoslužbou. Společně jsme přišli poděkovat za svobodu, ztišit se a naslouchat ... Nabízíme Vám text kázání paní farářky Jiřiny Kačenové a modlitbu z našeho slavení.

Vý jste byli povoláni ke svobodě, bratří. Jen nemějte svobodu za příležitost k prosazování sebe, ale služte v lásce jedni druhým. Vždyť celý zákon je shrnut v jednom slově: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého! Jestliže však jeden druhého koušete a požíráte, dejte si pozor, abyste se navzájem nezahubili. Chci říci: Žijte z moci Božího Ducha, a nepodlehnete tomu, k čemu vás táhne vaše přirozenost. (Ga 5,13-16)

Milí přátelé v Kristu Ježíši!

Většina z nás, jak tu jsme, pamatuje ještě dobu, kdy jsme o svobodě jen mluvili, toužili po ní a vyhlíželi ji. Někteří toliko na modlitbách, někteří se jí snažili vycházet drobnými či většími krůčky vstříc. A přece jsme i v té vnější nesvobodě měli něco, co nám mnozí nevěřící záviděli, a co obdivovali i křesťané ze zemí vnějšně svobodnějších, totiž: Měli jsme vnitřní svobodu dětí Božích, které hned tak něco nezlomí, protože to největší bohatství nám nikdo vzít nemohl. Bylo totiž nehmotné. Byl to ten poklad uložený v nebi, ze kterého jsme mohli čerpat sílu a odvahu vzdorovat nejrůznějším tlakům na přizpůsobení či dokonce vědomou spolupráci.

Ale jak vypadá ta naše vnitřní svoboda dnes, kdy jsme svobodní i vnějšně? Nerozplynula se tak trochu nebo nerozřídila v té své hmatatelné podobě? Nescvrkla se jen na možnost svobodně si vybrat z nejrůznějších nabídek a zvolit si tu pro mě nejvýhodnější? Využili jsme ten prostor, který se před námi otevřel, k dotazení myšlenek a nápadů, jež se rodily v době, kdy jsme je nemohli uskutečnit v té jejich ideální podobě, nebo jsme se jen rozprchli každý po svém, k naplnění svých soukromých tužeb a nadějí: někdo k podnikání, druhý k dalšímu profesnímu růstu, jiný k doplnění vzdělání, ke kterému dříve neměl přístup, další třeba k politice či kultuře... Je to tak pochopitelné a přirozené, že jsme se s nadšením chopili toho, čeho se nám nedostávalo, ale neztratili jsme se v tom trochu? Nepřišli jsme přitom o kus té vnitřní svobody, ve které jsme odpovědní v první řadě Pánu Bohu a teprve až potom se ptáme, co z toho budu mít já sama?

Říká se, že těsně po revoluci společnost od církve hodně očekávala, ale nedočkala se než zklamání. A musíme si přiznat, že je to prostě tak. Ani církev jako takové se nedokázala rychle zorientovat v tom novém prostoru. Také ony se především soustředily na to, co dříve nemohly, a začaly stavět a opravovat, využívat přitom nových zdrojů financování, začaly upevňovat a rozšiřovat činnost, která byla dříve omezená a kont-

rolovaná, vrhly se do práce, která byla dříve zakázaná: do škol, do věznic, do armády... Jednou větou: soustředily se na svůj vlastní růst. Ale kde při všech těch aktivitách zůstali naši nejbližší sousedé, ti bližní, které denně potkáváme na ulici, v obchodě, v zaměstnání? Co jsme udělali pro ty konkrétní jednotlivce vedle nás? Jak jsme jim posloužili? Kdy jsme jim zvěštovali evangelium? Nenechali jsme se jako jedinci i jako církve uhranout pocitem, že jsme stáli celou dobu na správné straně a teď se to konečně ukázalo? A nevzdálilo nás to nenávratně právě těm, kteří v tom vždycky plavali a nedokázali se rozhodnout? Nenechali jsme je v tom plavat dál bez snahy vytáhnout je na palubu? Je správné se teď nad nimi pohoršovat?

Já vím, teď se mi to mluví, ale i já to dělala stejně. Také jsem se rozhlížela do dálky a přemýšlela, co všechno je možné ještě dělat, jak lidi ze sboru vyburcovat k aktivitě, jak znovu přitáhnout ty, kdo dříve nechodili, protože z nejrůznějších důvodů nemohli. A nenapadlo mne přitom, že bych mohla zajít také za lidmi, se kterými jsme si hleděli přes ulici do oken a že bych jim mohla říct, jak moc jsou pro mne důležití, neboť tak je vidí Bůh; a proto, že i já chci smazat rozdíly, které mezi nás nastavěl minulý režim, že už v tom rozdělování nechci dál pokračovat, ale naopak, že se chci snažit vnímat je nově, bez předsudků. Ne, to jsem nikdy neudělala. Místo toho jsem čekala, že snad přijdou sami, když teď už mohou a nikdo je za to nebude hubovat. Nechápala jsem, proč se na nás naši sousedé dívají stále podezíravě až nepřátelsky, a přitom mne nenapadlo se jich na to zeptat, snažit se s nimi promluvit docela obyčejně - po sousedsku.

Podobných chyb jsme určitě udělali všichni víc než dost. Jistě: Bylo to z neznalosti, nezkušenosti, určitě ne schválně. Ale přece jen jsme ty chyby udělali. A většinu už jich asi nenapravíme, protože jsme zmeškali ten čas příhodný. Ale to neznamená, že bychom k nim měli přidávat další jen proto, abychom si nezašli, abychom se neztrapnili. Je načase přestat se pohoršovat nad naší společností, nad tím, jak ji naši představitelé vedou a jak nemožně uvažují lidé kolem nás, a naopak začít dělat něco pro to, aby se to změnilo.

Co konkrétně to má být? To nevím určitě. Ale jistě nám v tom může pomoci slovo apoštola Pavla, které jsme dnes slyšeli. *Vý jste byli povoláni ke svobodě. Jen nemějte svobodu za příležitost k prosazování sebe, ale služte v lásce jedni druhým.* Měli bychom se znovu

Přímlyvné modlitby:

S důvěrou svěrmě celý svět do Božích rukou. Prosíme za ty, kteří v osmdesátém devátém našli odvahu a změnili politické uspořádání ve své zemi. Aby se jejich tehdejší nadšení proměnilo v trvalou odvahu nést a spoluvytvářet svobodu. Prosíme za mladou generaci, která vyrůstá ve svobodě. Ať se stane strážcem svobody pro všechny. Prosíme za ty, kteří mají bariéry v sobě. Dej jim odvahu jet se učit do zahraničí i odvahu vrátit se zpátky do vlasti a nabyté vědomosti použít v její prospěch.

Prosíme za ty, kteří čekají na naši pomoc. Prosíme za ty z nás, kteří pomoc potřebují a nedokáží si o ni říci. Dej nám odvahu slyšet, že jsme potřební. Dej nám odvahu slyšet, že někoho potřebujeme. Bud' s námi, ať budeme pomoc dávat nebo přijímat.

Prosíme tě za jednotu všech církví. Pane, máme bariéry sami v sobě. Prosíme tě za nás, abychom byli jedno v tobě. Prosíme tě za ty, kdo hledají cestu do společenství církve. Dej jim odvahu k nám přijít. Dej nám otevřenost pro ně a jejich hledání. Dej nám odvahu poskytnout i jim prostor pro jejich názor a postoj.

Prosíme tě za spolupráci církví na všech úrovních. Prosíme tě za kaplany a pastorační pracovníky, kteří spolupracují v armádě, nemocnicích, vězení. Dávej jim odvahu pracovat v hranicích, které dává jejich církev a zároveň sílu tyto hranice měnit a posouvat tak, abys byl ve všem oslaven ty.

V tichosti svého srdce ti Pane každý z nás předkládá svou osobní prosbu.

Modleme se tak, jak to naučil náš bratr a Pán Ježíš Kristus: Otče náš ...

rozpomenout na to, co že ta svoboda vlastně znamená. Rozpomenout se, jak jsme kdysi byli vnitřně svobodní i v té vnější nesvobodě a pokusit se znovu uchopit tu nejnvnitřnější svobodu a z ní začít znovu čerpat to, co nás tenkrát sililo, co nás činilo přitažlivými i pro ostatní, aniž bychom se vlastně příliš snažili je přitahovat. Měli bychom si uvědomit, že svoboda není především svobodou od něčeho, ale svobodou k něčemu. A zcela konkrétně: svobodou k lásce a službě bližnímu. A to milování druhých má stát na stejné úrovni, na jaké stojí moje tebe láska. Co je dobré pro mne, to bych měla přát a snažit se zprostředkovat i svému bližnímu. Ne mu dávat z přebytků či z toho, oč sama už nestojím. Jistě, je to náročný požadavek! A když ho vezmeme vážně, může se stát, že na nás samé toho příliš nezbude. Takovým způsobem se jen těžko staneme milionáři. Ale zcela jistě se tím přiblížíme Kristu a víc než sami ze sebe, budeme žít z jeho milosti a lásky. A radost, kterou nás takový život naplní, nám nikdo nevezme, i kdyby padly všechny naše vnější jistoty.

Foto: Stanislav Chlup

Bylo by totiž největší chybou, kdyby rodiče žádné chyby nedělali. Dítě se musí učit, jak se s chybami zachází. Chyby jsou v životě vlastně od toho, aby člověk rozpoznal, co mělo být dobré, a aby je napravil. A tak můžeme chyby pokládat za opravdový motor pro lidský vývoj. Jenom chybami se člověk učí. V případě omylu napne životní síly a pak se může cítit dobře, že chyby napravil. A tohle všechno unikne tomu, kdo žádné chyby nedělá. Kdyby rodiče žádné chyby nedělali, dítě by pak nemělo žádnou možnost dívat se na vzor a učit se, jak se s nimi zachází. Rodiče musí dělat chyby. Důležité je se k nim i před dítětem doznat – třeba „já jsem ti dala pohlavek, to byla chyba, ujela mně ruka, podruhé to udělám jinak“ nebo „udělala jsem chybu, jela jsem na červenou, a nemůžu si teď koupit nové boty, protože musím zaplatit pokutu“. Dítě má také právo dělat chyby, protože žádný člověk se nenarodil dokonalý a nemůže vědět všechno.

*z předmluvy Jiřiny Prekopové
ke knize Petry Škrdlíkové: Dost dobří rodiče
aneb Drobné chyby ve výchově dovoleny
Portál, 2008*

OKO ZA OKO

Naposledy jsem se s tím obratem setkal v závěru nedávno vydané knížky o osudu Sudet před sedmdesátí lety. V souvislosti s poválečným odsunem Němců se v doslovu hovoří o tvrdém, možná nepřiměřeném trestu: starozákonní zásadě „oko za oko“.

Je málo spojení, která slyšíme takřka denně, a přitom jsou tak zavádějící jako právě ono „oko za oko“. Dle zavedeného chápání jsou tato tři slova zkratkou pro nikdy nekončící koloběh násilí a odplat, primitivní odvetu. Nevím už, má-li Ludvík Souček „oko za oko“ ve svém Slovníku oblíbených omylů, ale mýlka provázející tento obrat – princip msty přisuzovaný hebrejské Bibli – je už natolik zažitá, že jen pokus o její zpochybnění může být považován za omyl. Přesto stojí za to ho podniknout.

„Oko za oko“ je zásada známá již z Chamurappiho zákoníku, nejstaršího dochovaného zákoníku světa vzniklého v Babylónii před téměř 3800 lety. „Jestliže plnoprávný občan vyrazil oko plnoprávnému občanu, vyrazí mu

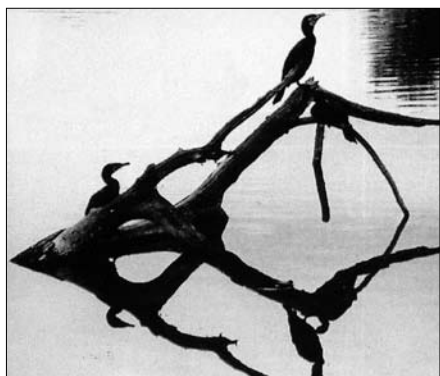

Foto: Stanislav Chlup

VÁNOCE DOSPĚLÝCH

Radostí dětí ohřejem si ruce
budem se usmívat a říkat
jsou tady vánoce
zatímco bílou nití zaobroubí mráz
to obnošené
co se roztřepilo za ta dlouhá léta

A budeme trošku veselí
a trošku smutní
a trošku pobavení sami sebou
a ticho roztáhne svých deset prstů
před naše tváře
a zamrzne do opuštěných ulic
A teplá ramena stromečků
vtlačí se do oken až bezdětní
půjdou po večeři na procházku
a budou se držet za ruce
a budou si dětmi

a každý z těch dvou
se bude snažit být ten dospělejší
a pečovat o druhého
protože venku je kluzko
a uvnitř vánoce

Jan Skácel

oko,“ čteme zde. „Jestliže plnoprávný občan vyrazil zub plnoprávného občana, sobě rovného, vyrazí mu zub,“ stanoví se dále.

Hebrejská bible však není Chamurappiho zákoník, byť se od něj na první pohled místy příliš neliší: Tak v 21. kapitole 24. verši Druhé knihy Mojžíšovy čteme: „Oko za oko, zub za zub, ruku za ruku, nohu za nohu, spálenínu za spálenínu, modřinu za modřinu, jizvu za jizvu.“ Tanach, jak zní hebrejský akronym označující židovské biblické Písmo, které křesťané nazývají Starý zákon, má ale i svůj ústní komentář Talmud neboli učení. Zatímco tradiční židovský psaný zákon určuje základní principy, kodifikovaná ústní tradice vykládá, jak je konkrétně v životě naplňovat. A zde se můžeme setkat s jednoznačným výkladem. „Oko za oko“ zosobňuje princip přiměřenosti, vyjádřený v praxi odškodnění poškozeného. Nejedná se o vendetu, kterou provede ten, kdo utrpěl zranění, ale o spravedlivý trest z moci veřejné, uměřený charakteru újmy.

Talmud tuto zásadu vyjadřuje nadměru jasně: Ztratí-li někdo vinou jiného oko, nemůže vůči pachateli postupovat stejně. Vždyť kdyby slepý někomu vyrazil oko, zůstal by snad bez trestu? A aby opravdu nebylo pochyb, jak se má spravedlivě trestat, židovský ústní zákon vypočítává i pět poškození, která je nutno vzít v potaz při úvahách o odškodnění násilného činu, třeba i vyrazení oka. Zákonnodárci tak mají přihlídnout k přímé škodě či újmě, bolesti, léčení, vynucené nečinnosti a z ní vyplývající ztrátě a zahanbení neboli trvalým následkům. Troufám si říct, že ani moderní trestní zákoníky neuvažují v zásadě jinak.

A proč o „oku za oko“ mluvím tak zešířoka?

SOUHLAS S LISABONEM

komentář Ivana Hoffmana

Z patnácti ústavních soudců se ani jeden nezotožnil s obavami některých českých politiků, že by ratifikací Lisabonské smlouvy mohl utrpět náš ústavní pořádek. Soudci soudí, že Evropská unie zůstane i poté slusnou demokratickou organizací zasazující se o dodržování lidských práv. A jelikož vůdčím principem naší ústavy je podle ústavních soudců „nezadatelné a nezczizitelné právo jednotlivce“, Lisabonská smlouva nám neublíží.

Jinak by tomu pravda bylo, kdyby v naší ústavě byla zakotvena vedoucí úloha nějaké politické strany nebo nějakého politického činitele a občan by měl status poddaného „národní“ vrchnosti. I když někteří naši politici takto ústavu čtou a například současný prezident se pokouší vyvolat dojem mocnáře, který pečuje o svůj lid, máme dobrý důvod neodtahovat se od naší širší evropské identity. A to i v případě, že by naše lokální zájmy spravovala kvalitní národní politická reprezentace.

Důvodem je původní smysl evropské integrace, který se sice příliš nepřipomíná, ale stále platí – spolupráce evropských národů je poválečným mírovým projektem. To, že se provozuje společný byznys, není smyslem evropské integrace. Společný byznys byl šťastně zvolen jako prostředek k tomu, abychom se tu už nevráždili. Bylo samozřejmě pouze otázkou času, kdy si Evropa přestane míru vážit a kdy politika vygeneruje osobnosti, které se profilují konfliktem. Může se jim podařit vypustit ze zaprášených lahví staré duchy nacionalismu?

Otázkou není, zda jsou dohody schopny národy. Je stoprocentně jisté, že nejsou. Opustit myšlenku evropanství a oprášit koncept svářících se evropských národů znamená dovolávat se války. Mír lze zachovat jenom na důsledném prosazování a obhajobě individuálních lidských práv. Jenom jednotlivě, tváří v tvář jsou si lidé partnery, přáteli, sestrami a bratry. Jenom jako jednotlivci si nejsme jiní, cizí, podezřelí, nebezpeční. Sešikovat se za autoritativní vůdce, kteří mají plná ústa naší „národní“ suverenity, by nedopadlo dobře. *Katolický týdeník 49/2008*

Možná se může zdát zbytečné zacházet do podrobností kvůli jednomu špatně tradovanému obratu. Co na tom sejde, jak to před několika tisíci lety myslel Chamurappi a jak po něm Židé, zda jde o mstu anebo o ustanovení ctíci obětí a nepřehlížející pachatele. Přesto – a „oko za oko“ je jen příkladem – myslím, že stojí za to se stavět proti povrchnosti, zjednodušeným soudům a ignoranci, kde to jen jde. Lidská nevědomost a její rodné sestry hloupost a zaujatost jsou sice nesmrtné, ale na nás záleží, jak hlasitě je necháme mluvit.

Leo Pavlát,

ředitel Židovského muzea v Praze

CHTĚL JSEM BÝT EVANGELICKÝM FARÁŘEM

Audioknihu „Kouzelný kalendář“ namluvil Josef Abrahám, spolu s Libuší Šafránkovou, Markem Ebenem, Tobiášem Vackem, Josefem Somrem, Janem Jiráněm a dalšími. Přetiskujeme rozhovor s J. Abrahámem z Práva.

Jak na vás zapůsobila kniha norského spisovatele Josteina Gaardera Kouzelný kalendář, podle které dramaturgie pro audioknihu vznikla, když jste ji poprvé dostal do ruky?

Hned se mi líbila, je to pozoruhodná knížka. Je to mimořádné zpracování věčného tématu boje dobra se zlem. K věcem týkajícím se víry mám velice blízko. Můj dědeček byl evangelický farář a já jim chtěl být také. Dnes si myslím, že být farářem je podobné jako být hercem. Oba mají stejný úděl – komunikovat s lidmi.

V této zdivočelé době je Kouzelný kalendář krásná a milá látka.

Proč je podle vás tato doba zdivočelá?

Mezi dětmi a mládeží dnes převažuje určitý druh agresivity, cynismu, bezcenzurnosti, takové utržení ze řetězu. Svoboda, již mají, se projevuje extrémy, které nejsou vyvážené s harmonií a protihodnotou. Vnímám to jako chybu. Pokud se tedy Kouzelným kalendářem podaří děti odpoutat od zbláznělých počí-

dnešní děti asi nebude jednoduché se v tom orientovat, ačkoli je nechci podceňovat. Přál bych si, aby je to posílilo tou zásadní lidskostí, která je v příběhu obsažena. Není to jen zatěžkané biblické téma, je v něm humor i barvy. Současně dává možnost dozvědět se něco o historii, o věčných věcech, které je dobré připomínat jako příklad lidské existence.

Hovoříte o dětech a mládeži. Je Kouzelný kalendář přínosný i pro dospělé?

O dětech jsem mluvil kvůli tomu, že příběh má podobu pohádky. Myslím si, že dospělým, kteří prošli křesťanskou výchovou, budou věci v něm známé. Mohli by v tom příběhu najít například to, co jsem v něm našel já nebo moje žena, kteří jsme křesťanskou výchovou prošli a máme na co navázat. Ideální by bylo, kdyby ten příběh dokázali společně poslouchat rodiče i děti.

Co jste v Kouzelném kalendáři vy a vaše manželka Libuše Šafránková našli?

Byl to pro nás návrat. Jsem konfirmován k evangelické církvi. Na Moravě mě učil dr. Sláma, vychovatel Masarykových vnuků v Ženevě, velice vzácný pán. Můj děda Jozef Hollý byl zase evangelický farář na Slovensku, takže toto prostředí je mi blízké, prošel jsem jím. Totéž platí o mé manželce, možná je ještě větší míře. Prací na Kouzelném kalendáři se mi vrátily třeba i vzpomínky na Vánoce v době, kdy jsem byl velmi mladý.

Proč jste se nestal evangelickým knězem?

Uvažoval jsem o tom v době, kdy jsem měl zakázané všechny školy. Naše rodina měla cihelnu v Uherském Hradišti a já patřil k asi třiceti lidem, kteří nesměli po maturitě studovat dál. Dva roky jsem pracoval jako dělník u Pozemních staveb. Nebyl jsem ale technický typ, naopak mi byla blízká oblast úvah o dobru a zlu či výkladu Starého zákona. Pak jsem prošel konfirmanskou zkušeností u evangelické mládeže.

Vždycky mě zaujalo, jak dobrý farář komunikuje v kostele s lidmi na určitá témata, která si zvolí, rozvádí je a aplikuje na konkrétní život a dobu. Je to tvořivá práce, ve které je důležitá schopnost komunikace. Poslouchat dobrého kazatele je pro mě radost, protože jeho myšlenky mají hlavu a patu.

Farářem jsem se ale nestal proto, že jsem měl možnost dělat zkoušky na divadelní fakultu. Moji rodiče hráli ochotnické divadlo, takže jsem měl blízko i k herectví. Navíc by dráha evangelického faráře nebyla jednoduchá kvůli mému politickému profilu, který jsem v té době měl.

Jaroslav Špulák, Právo, 29.11.2008

PROSTĚ A TIŠE

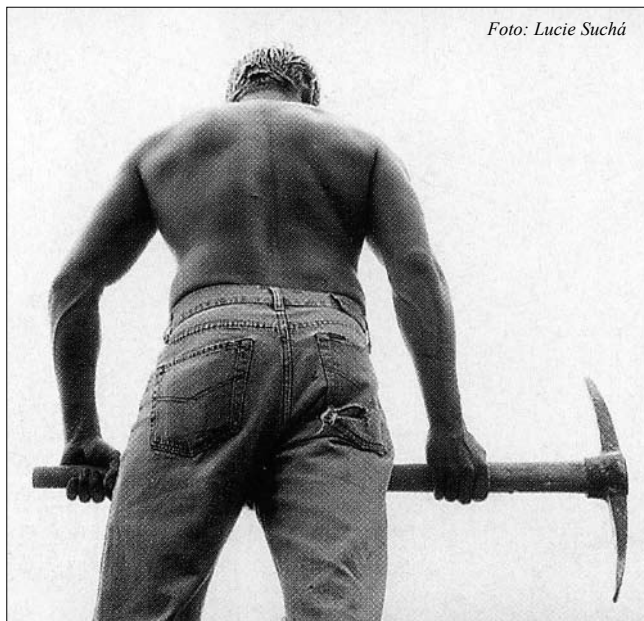
O tom, že by Vánoce měly být šťastné, ani na okamžik nepochybují. Zato mi pořád nejde na rozum, kdo a kdy k nim přikouzlil přání veselosti, neboť veselí a Vánoce mi věru nejdou jaksi dohromady. Vidím to takhle: zatímco pojetí lidského štěstí bývá od nepaměti spojováno spíše s tichem než s rambajsem, spíše s prostotou než s přepychem, veselost naproti tomu náramně dobře padne akorát silvestrovské noci s cinkotem sklenek, ohňostrojem a halasným zpěvem od sousedů.

Jinak řečeno, přání Vánoce šťastných beru už proto, že štěstí, o které jde, mám všemi smysly ohmatané a srdcem prověřené, takže vím, co dokáže i za těch nejmizernějších situací. A hned to zdůvodním. Předně mám za to, že štěstí (i to nevánoční) je stav vnitřního míru, z čehož už samo vyplývá, že člověk takovým mírem navštívený se raduje z věcí jednoduchých a prostých, nežehrá a nepodrobuje si druhé nespelnitelnými přáními a rád se sám spokojí s málem. Ostatně všimněte si, že tam, kde žijí šťastní lidé, bývá nikoliv hlučno a veselo, ale vládne tam spíše ticho, je tam ke všemu a ke každému jakoby radostně pořád otevřeno, je tam útulno, jasno, teplo a družno. Proč to povídám? Kdybych měl totiž něco přát dnešním dětem, tedy především to, aby samy co nejrychleji našly cestu z pralesa věcí, kterými jsou často tak nerozumně obdařovány a které přehlušují tep jejich srdcí. Aby v nich prostota a ticho Vánoce nezemřelo dřív, než poznají míru skutečného štěstí. Nejpresněji to, co mám na jazyku ilustruje možná onen vymyšlený slohový úkol, který rozesílal před léty jeden můj přítel místo vánočních přání s názvem Štědrý den: Stromek, prskavky, kapr, bramborový salát, cukroví, dort, džus, lyže, šponovky, album na známky, čepice s bambulkou, zimní bunda, peněženka se stokorunou, šála, kapesníky, kolo s přehazovačkou, stan, kopací míč, čtyřbarevná propisovačka, čtyři modely letadel, luk a šípy, karty, baretky, cizí žvýkačka, kanárek, brusle s botama, televize, čokoláda, banány, pomeranče, ananasový kompot, postel. Jsem zvědav, jak to bude za rok, Jan Mališka, 5.b.

Věru vtipné a současně sžiravé cvičení imaginárního Jana Mališky. Ale opravdu jen jeho? Nezdá se vám, že kardinální otázka nemíří jen na samotný pokles našich Vánoce, ale rovnou na nás, totiž, zda jsme vůbec schopni naučit se právě uprostřed poměrně blahobytu žít nikoliv rozmařile a vesele, ale především šťastně? Školní cvičení Jana Mališky nám vlastně Vánoce nastrojuje jako prubírský kámen naší odvahy změnit nejen Vánoce, ale sami sebe a s námi i naše děti. Jan Mališka nás vybízí k pokusu přejít z inflace věcí, za nimiž se pachtíme, do deflace, tedy: žít s menší okázalostí a větší skromností, na úkor přepychu přidat na něže, nepřát si veselí, ale radost, zkrátka a moudře učit se o něco tišeji a prostěji žít.

Pokud jde o mne, nevím nic o žádné jiné alternativě lidského štěstí, natož toho vánočního.

Věroslav Mertl

tačových her, televizi nebo módních prvků například v muzice, bude to dobré.

Nejste k dnešním dětem a mládeži příliš přísný?

Jsem stará generace a možná na to opravdu koukám příliš přísně. Já měl krásné dětství. Nechci ho idealizovat, ale myslím si, že to byla doba vyvážená dobrem i zlem. Naši rodiče, a společnost vůbec, měli určitá pravidla a harmonii. Zlo bylo zlo a dobro bylo dobro. Dnes se to ani nepojmenovává. Všechno je dovolené, všechno se může a děti nemají protiváhu. Buď ji nenajdou, anebo vůbec nemají zájem ji hledat.

Kouzelný kalendář přináší biblické téma. Pro

AKTUALITY

Česká křesťanská akademie srdečně zve na přednášku významného katechety a faráře Pavla Kuneše:

„Jak mluvit s dětmi o Bohu“
pátek 12.12. v 19.30 h.
v Orlovně

Adventní duchovní obnovu

povede pan farář Pavel Kuneš
v sobotu 13.12 v Orlovně od 9.30 do 12 h.

Adventní bohoslužbu pokání budeme slavít
3. neděli adventní 14.12. v 15 h. v Letohradě

Návštěvy nemocných v Adventu:

Adresy nemocných nahlaste, prosím,
v kostele po bohoslužbách nebo na tel.
731 402 236.
Václav Vacek, farář

Příprava dětí, které přijmou na jaře pozvání ke Stolu Páně, je každou středu na Kunčicích při bohoslužbě pro děti v 17.30 hod.

Oblastní charita zve na představení Potulného loutkového divadla Víti Marčíka mladšího „Já to jsem“

„Královská moudrost“

Přijďte **16.12.2008 v 18 hodin** do Orlovny na Orlici prožít pohádkovou hodinku plnou písniček, živě hraných, dřevěných loutek a hlavně výtečného humoru a to vše za pár drobných.

Jako každoročně nabízíme
**BESEDY SE SNOUBENCI
A NOVOMANŽELY**

(víra není podmínkou)

od 11. ledna každou neděli v 19 h. na faře

Téma:

- k čemu je manželství dobré
- rozdíly mezi mužem a ženou, čím se můžeme navzájem obdarovat
- zamilovanost a láska
- umění komunikace
- pravidla soužití (odpuštění, řešení sporů, hádek ...)
- soužití s rodiči (pravidla, výhody a úskalí)
- hospodaření s penězi
- trávení volného času
- výchova dětí
- obsah manželského slibu
- posílání manželů
- příprava na svatební obřad

Ke vzkříšení jsme vyprovodili

6.11.	Elišku Pospíšilovou	81 let
14.11.	Bohuslava Vacka	64 let
25.11.	Aloise Oškera	78 let
12.12.	Františka Barneta	65 let

BOHOSLUŽBY A DALŠÍ PROGRAM O VÁNOCÍCH

Štědrý den středa 24.12. 16 h. Orlice
Slavnost Narození Páně čtvrtek 25.12.

7.15	Letohrad
8.45	Mistrovice
10.15	Orlice Familia cantorum - J.Ryba:
	„Hej, mistře“

Svátek sv. Štěpána pátek 26.12.

7.15	Letohrad
8.45	Lukavice
10.15	Orlice

16.00 Letohrad – pásmo koled a říkadel
od našich dětí

sobota 27.12.	18 h. Mistrovice
neděle 28.12.	Svátek Svaté Rodiny
7.15	Letohrad
8.45	Lukavice
10.15	Orlice

středa 31.12. 17 h. Kunčice
– Poděkování za „starý rok“

čtvrtek 1.1.2009 Nový rok
– Slavnost P.Marie

7.15	Letohrad
8.45	Lukavice
10.15	Orlice

sobota 3.1. 18 h. Lukavice
neděle 4.1. Slavnost Zjevení Páně

7.15	Letohrad
8.45	Mistrovice
10.15	Orlice

16.30 Letohrad – koncert CORALE
(sbor žambereckého gymnázia)

sobota 10.1. 18 h. Mistrovice
neděle 11.1. Svátek Křtu Páně

7.15	Letohrad
8.45	Lukavice
10.15	Orlice

Diamantová svatba

manželů Ladislava a Marie Šponarových

Milí Šponarovi, blahopřejeme Vám. Spokojené soužití je velikou hodnotou nejen pro nejužší rodinu. Děkujeme Vám. Vždy nám bylo s Vámi dobře. Vždycky jste ochotně pomáhali ve farnosti. Děkujeme za léta úklidu kostela, praní a žehlení kostelního prádla, za pomoc při mnoha opravách kostela, za muziku a vybírání vstupného při různých akcích, za Vaše příjemné jednání a poctivou práci ...

Ať se Vám spolu dále dobře daří.

Za farnost Václav Vacek, farář

ZÁPIS ZE ZASEDÁNÍ FARNÍ RADY 19.11.2008

- Ekumenická bohoslužba 17.11. se vydařila. Společně jsme se zamýšleli nad darem svobody, na str. 3 uvádíme kázání a modlitby.
- Přímluvné modlitby k nedělní liturgii vytvářelo donedávna několik skupinek, to ale v poslední době pominulo. Kdo se chcete zapojit, nahlaste se, prosíme, u paní Jany

Skalické.

- V květnu bude v České Třebové celostátní setkání lidí zabývajících se misijním dílem. Každá farnost by měla představit svého patrona a poukázat na jeho přínos při šíření víry. Určitě se zapojíme, kdo má zájem, nahlaste se, prosíme, u paní Jany Skalické.

- Advent a Vánoce ve farnosti:

1. O první neděli budeme žehnat v kostelech adventní věnce a prosit o pomoc, abychom se v rodinách dobře připravili na Vánoční svátky.
2. Mikulášskou nadílku si ochotně vzala na starost paní Jana Skalická.
3. Pan farář Kuneš bude 12.12 přednášet: Jak mluvit s dětmi o Bohu. V sobotu 13.12. dopoledne povede adventní duchovní obnovu.
4. Při ranních bohoslužbách budeme zpívat rořáty (podrobnosti v pořadu bohoslužeb).
5. Společně budeme slavít svátost nemocných před zimou postupně ve všech kostelech – viz Pořad bohoslužeb.
7. Na třetí neděli adventní budeme slavít bohoslužbu pokání. S dětmi budeme bohoslužbu pokání slavít ve středu 17.12. v 17.30 h. na Kunčicích. Větší příležitost ke svátosti pokání před Vánocemi bude v týdnu po neděli 14.12.
8. Pan farář bude před Vánocemi navštěvovat nemocné.
9. „Půlnoční“ na Štědrý den nebude, rozhodla Farní rada. V posledních letech o ni téměř vymizel zájem. Naopak se velice osvědčila bohoslužba v 16 h. na Orlici. Je dobře, začínáme-li slavení Ježíšových narozenin společnou bohoslužbou v kostele a teprve pak u rodinných stolů. Bohoslužeb o Vánocích je dostatečně.
10. Na svátek Narození Páně bude při bohoslužbě na Orlici náš sbor zpívat Rybovu Českou mši vánoční.
11. Na svátek svatého Štěpána v 16. h. nás děti zvou do letohradského kostela na své vánoční pásmo.

- Lavice pro Orlici snad do Vánoc budou na místě. Dětem dáme na zimu do jejich prostoru koberec. Vyzkoušíme umístění stupně pod oltář. Betlém umístíme před bývalý hlavní oltář tak, aby na něj viděly děti. Je někdo ochotný se o betlém starat? Děkujeme panu Pavlu Taclovi, který je ochotný nám se všemi těmito pracemi pomoci. Do kostela koupíme druhý vysavač.

- O zajištění opravy sanktusové věžičky jsme požádali pana Samka, vikariálního stavebního technika.

- Hledáme, jak děti víc zapojit při mši, děti si zaslouží naši pozornost, viz samostatný článek pana faráře na str. 7.

- Bude vypsán konkurz na stavebního technika pro vikariát. Zájemci, hlase se na faře.

- V Lukavici se trhá zdivo kostela u schodů na kůr. P. Samko zajistí statický průzkum. Příště se Farní rada sejde 10.12. v 19 h.

Kdokoliv je srdečně zván.

zapsala Jana Skalická

Tříkrálová sbírka 2009

„Jakmile uviděli hvězdu, zaradovali se nevýslovnou radostí. Vstoupili do domu a spatřili dítě s jeho matkou Marií, padli na zem a klaněli se mu. Otevřeli své pokladnice a obětovali mu dary: zlato, kadidlo a myrhu.“
(Mt 2,10-11)

Svátek Tří králů vznikl na základě staré lidové tradice, která má svůj původ ve středověku, kdy se hrála divadelní představení o mudrcích z dálného východu, kteří se přišli poklonit Ježíškovi v jesličkách a přinesli mu dary - zlato, kadidlo a myrhu.

Chudé děti chodily oblečené za Tři krále dům od domu s hvězdou a posvěcenou křídou, zpívaly koledy a na dveře domů psaly K+M+B s letopočtem. Nejsou to ale počáteční písmena jmen „Tři králů“: Kašpar, Melichar a Baltazar, jak se lidově traduje, nýbrž zkratka latinského „Christus mansionem benedicat“: „Kristus žehnej tomuto domu.“

Po roce 1948 tato tradice vymizela a byla oživena až po roce 1989.

Od roku 2001 Charita Česká republika organizuje Tříkrálovou sbírku a umožňuje všem lidem, aby přispěli na pomoc potřebným.

Pokud u vás ve dnech 2.-11.1.2009 zazvoní „tři králové“ s pokladničkou označenou logem charity, číslem a průkazkou, máte možnost přispět na projekty, realizované Oblastní charitou Ústí nad Orlicí.

Výtěžek Tříkrálové sbírky 2009 bude v ústeckoorlickém regionu použit na charitní ošetrovatelskou a pečovatelskou službu, Centrum „Pod Střechou“, Mateřské centrum Kopretina Horní Sloupnice, občanskou poradnu, osobní asistenci, regionální půjčovnu kompenzačních pomůcek, fond rozvoje stávajících projektů oblastní charity a přímou pomoc handicapovaným a sociálně slabým spoluobčanům.

Děkujeme všem občanům, kterým není lhostejný osud druhých, a kteří přispějí do sbírky. Děkujeme vedoucím skupinek i samotným „králům“ za to, že půjdou koledovat.

za OCH:

Marcela Náhliková a Olina Tomková

ZŠ Komenského Letohrad:
Vás zve na výstavu

Naši prezidenti

Druhé patro staré budovy
(vchod dvorem od Svatojánské ulice).
1. patro učebna přírodopisu – u rybiček
Pro veřejnost od 5. 1. do 9. 1. 2009
14.00 – 17.00
vstupné dobrovolné.

DOPIS NEJEN RODIČŮM

V některých dřívějších místech svého působení jsem byl v kostele nejmladší. Ani jedno dítě. Přál jsem si: kdyby tady tak brečely nějaké děti.

Děti jsou naše budoucnost.

V některých kostelích, naštěstí už ne u nás, někomu vadí, když děti „vyrušují“. Je to tím, že lidé pokládají za hřích každou „roztržitost“ při modlitbě. Neuctivostí vůči Bohu by bylo, kdybychom lelkovali, podobně jako při každém rozhovoru. Ale když si dospělí doma třeba v neděli odpoledne při návštěvě povídají, nevadí děti, které lezou po rodičích, hrají si vedle dospělých a povídají si. Umím se soustředit a děti v kostele mi nevadí a nějaké vyrušení zapojím do modlitby. Bůh naplno vnímá neuvěřitelné množství informací a nic jej nerozptyluje od pozorného vnímání každého jednotlivce. Jsme-li něčím zaujatí, třeba programem v televizi, jen tak něco nás nevyruší.

Přemýšlíme co udělat, aby se dětem v kostele líbilo. Na Kunčicích máme každou středu bohoslužbu pro děti, snažím se jim věnovat především. Kdo jste tam nebyli, přijďte se podívat. Na Orlici jsem začal zvat děti na Modlitbu Páně k oltáři. V bývalém presbytáři mají děti svůj prostor, mohou si tam kreslit, hned vedle v druhé sakristii je stůl, teplá voda a záchod. Aby dětem v zimě nebylo zima, když sedí na stupních bývalého hlavního oltáře, objednali jsme polstrované desky.

V našich končinách se stalo zvykem, že ti, kteří si „dali na mši“, přinášejí chléb a víno k oltáři. Společenstvím modlitby se obdarováváme, to má veliký význam, ale co kdybychom ten průvod s dary přepustili dětem, aby měly při bohoslužbě nějakou činnost. My dospělí bychom se mohli víc věnovat tomu, co to znamená „mít za někoho mši“. Držíme společenství dětí božích, nás, kteří se ještě trmácíme blátem pozemských cest, a těch, kteří už patří na boží tvář. Myslíme na ně, jako i oni myslí na nás. Přemýšlíme, co se jim v našem životě líbí, na co mohou být hrdí – to nás povzbuzuje a jim dělá radost. Můžeme odhadnout, co nám třeba radí.

A dětem o tom všem může vypravovat, aby viděly, co pro nás toto společenství znamená, z čeho se jejich babička nebo dědeček těší.

Před lety napsala jedna paní, že nejdůležitější, aby děti mohly časem objevit význam a krásu bohoslužby, je když na svých rodičích vidí, že jim bohoslužba něco přináší, baví je, pokládají ji za důležitou a připravují se na ni. Děti jsou vnímavé a vnímají i naše vnitřní postoje.

Chci tímto článkem otevřít rozpravu. Třeba budete mít nějaký dobrý nápad, co bychom mohli zlepšit a udělat pro děti. Těším se.

V. Vacek,
farář

RODINA

DĚTI POTŘEBUJÍ RESPEKT

Nebojte se projevit respekt vůči svému dítěti. To je hlavní myšlenka ojedinelé knihy Respektovat a být respektován. Její spoluautoři jsou psychologové Pavel a Tatjana Kopřivovi.

V čem vidíte největší změny ve výchově v posledním období?

Pozorujeme určitý ústup od autoritativní výchovy, donucování už není „in“. Problém ale je, že řada rodičů a vychovatelů při „uvolňování otěží“ nezná nebo neumí použít jiné způsoby vymezování hranic. Ty jsou pak nejasné, děti ve své bezradnosti v chování přestřelují a to budí pohoršenou pozornost a volání po pevné ruce. Takže jsme často svědky jakéhosi potáčení se ode zdi ke zdi. Od autoritativního přístupu k volné výchově, která může přerůst v anarchii, a zase zpátky. Často se slovy: „Zkoušeli jsme to s tou demokratickou výchovou, ale děti na ni nejsou zralé.“ Takový přístup nemá s demokracií nic společného. K zavádění demokracie nestačí povolit otěže a doufat, že se lidé budou chovat správně. Demokracie je o společně vytvářených pravidlech a dohodách. Právě spoluúčast na jejich vytváření vede k rozvoji zodpovědnosti za dodržování pravidel.

V knize tvrdíte, že rodiče by děti neměli odměňovat. Co je špatné na tom dát synovi padesátikorunu za pomoc při uklízení nebo dceři stovku za hezké vysvědčení?

Odměňování dětí za domácí práce nebo učení nelze přirovnávat k situacím, kdy dospělí lidé dostávají finanční ocenění za svoji práci. Odměnami, o kterých je řeč ve vaší otázce, jako bychom sdělovali, že určité činnosti, například úklid nebo učení, samy o sobě nemají moc velkou cenu a musíme děti uplácat, aby je dělaly. Na první pohled to může vypadat pozitivně a právě kladné emoce na obou stranách zabraňují rozpoznávat rizika odměn. Neměli bychom se ale posléze divit, když děti začnou být nespokojeny s výší odměny, navyknu si uvažovat způsobem „co za to“ nebo budou ve snaze získat odměnu podvádět.

Jak jinak, když ne odměnami, tedy děti pozitivně motivovat?

Něco jiného samozřejmě je, když děti prožijí pozitivní důsledky nějaké své činnosti, když jim dáváme dárky, společně něco oslavujeme a ještě jinak přispíváme k uspokojení jejich potřeb přijetí, uznání a seberealizace. Zásadní rozdíl spočívá v tom, že zde není ta podmínka „když uděláš tohle, dám ti za to tohle“.

Současným trendem je chválit děti nejen za to, co udělaly, ale i za to, že se vůbec snažily. Považujete to za správné? Vždyť dítě bude pak svou hodnotu odvozovat jen od vnějšího světa.

Všichni máme přirozenou potřebu přijetí a uznání druhými lidmi. Uspokojení této

potřeby vede k rozvoji sebeúcty, která je z psychologického hlediska jakýmsi jádrem naší osobnosti. Dobrá sebeúcta znamená, že si vážíme sami sebe a přijímáme se takoví, jací jsme, se svými přednostmi, ale i s tím, s čím u sebe nejsme spokojeni a na čem chceme pracovat. U dětí je rozvoj sebeúcty závislý na tom, co a jak jim o nich přímo či nepřímo sdělujeme – buď že jsou fajn a jsme s nimi rádi, nebo naopak, že dělají problémy a za moc nestojí.

Ve snaze pomáhat dětem budovat si pozitivní obraz o sobě mnoho dospělých děti chválí. Když se na seminářích ptáme účastníků, co rozumí pod slovem pochvala, slyšíme nejčastěji: jsi šikovný, šikovná, máš to pěkné, to je krásné... Jsou to všechno pozitivní sdělení, ale je v nich současně obsaženo poselství, které by se dalo vyjádřit slovy: děláš věci k mé spokojenosti. Pochvalami, které jsou vlastně hodnotícími soudy, můžeme opravdu udržovat druhé v závislosti na hodnocení od okolí a nechtě bránit tomu, aby se naučili sami sebe realisticky hodnotit. Dalším znakem pochval je, že jsou to taková povrchní klišé. Představte si, že jste dítě a půl hodiny jste malovala obrázek. Teď mi ho ukazujete a slyšíte: Máš to krásné. Je to sice pozitivní ale třeba si pomyslíte: Vždyť ses ani nepodíval! To říká vždycky! A bude to pravda.

Čím tedy nahradit pochvaly?

Alternativně k pochvalám říkáme ocenění. Je to sdělení šité na míru konkrétní situaci, z něhož se dítě přesně doví, co se mu podařilo a k čemu je to dobré. Důležitým znakem ocenění je, že konečné hodnocení zůstane na dítěti. Když použijeme příklad s obrázkem, mohli bychom třeba říct: Tady je ale barev! V domečku jsi namaloval/a okna, dveře, dokonce z komína se kouří...

A tady pod stromem je nějaké zvířátko, vypadá to na pejska... Po takové reakci se pravděpodobně rozvine dialog. Dítě na základě

našich informací samo zhodnotí svůj výkon a svou spokojenost s ním. Takto se postupně učí sebehodnocení a klade si cíle, kterých nedosahuje kvůli naší spokojenosti, ale z vlastní vnitřní motivace.

V situacích, kdy děti dělají něco pro druhé, je určitě na místě poděkování s popisem přínosu vykonané činnosti. Díky, to mi fakt pomohlo, teď budeme mít čas si zahrát badminton. Pozor, to není odměna, nýbrž přirozený důsledek určitého chování.

Odmítáte trestání dětí. Proč?

Tresty mají více rizik. Za největší považuje-

me přenášení mocenského modelu jednání do dalších vztahů. Ten, kdo je trestán se učí, že pokud získá moc, může pomocí nepřijemných zážitků donutit někoho, kdo moc nemá, aby konal podle jeho vůle. Dalším rizikem trestů je narušení vztahů – k tomu, kdo trestá, k sobě (tresty poškozují sebeúctu), ale také k činnosti, která je uložena „za trest“ (naprosto nevhodné je trestat práci nebo učení) nebo kvůli které trest přišel (učení, úklid). Známý dětský psycholog Zdeněk Matějček se o trestech vyjádřil takto: Tresty zastavují, ale nebudují. Vyjádřil tak velice výstižně, že můžeme někoho donutit, aby ze strachu udělal, co chceme. Neměli bychom si ale namlouvat, že tím vychováváme – pokud výchovou miníme postupné budování vnitřních norem a hodnot, podle nichž se řídíme, i když nás nikdo nevidí.

Čím tresty nahradit?

Na prvním místě doporučujeme obrátit pozornost k možnosti nápravy. Ta ovšem nemůže být udělena „za trest“, ale je třeba pokusit se vyjednat ji dialogem s dítětem, aby mohlo spolurozhodovat a nekonalo jen ze strachu nebo poslušnosti. Mezi velmi užitečné komunikační dovednosti, které při tom můžeme použít, patří otázky typu: Co navrhuješ? Co s tím uděláme? Jak to budeme řešit? Lze použít i jiné věty, kterými přibíráme ke spolupráci a předáváme zodpovědnost: Očeká-

pozici komunikační dovednost, které říkáme já-výrok. Podstatou je, že v první osobě jednotného čísla nebo s použitím zájmen mi, mě, mne vyjadřujeme, jak se cítíme a co očekáváme. Například: Měla jsem o tebe strach. Opravdu bych si přála, abys zavolal, když se opozdíš. Nemělo by zaznít žádné obvinění nebo útok.

Můžeme mít samozřejmě porozumění i pro emoce a potřeby dítěte. Například: Asi jsi měl pořádnou zlost, když jsi Filipa uhodil. To neznamená, že schvalujeme agresivní chování! Dokážeme-li o tom dítěti říci, pomáháme mu uvědomit si a učit se zvládat vztek, strach, úlek, lítost a další emoce.

Působíte ve sdružení Společnost pro mozkově kompatibilní vzdělávání. Co je její náplní?

Naši hlavní činností je už 13 let tvorba a lektorování kurzů o výchově, vzdělávání, motivaci a komunikaci. Řadu let jsme vzdělávali hlavně učitele, v posledních letech velmi vzrostl zájem veřejnosti, zejména rodičů. Jsme čtyři psychologové, dvě kolegyně jsou z Prahy, my z Kroměříže. Mozkově kompatibilní vzdělávání znamená vzdělávání, které je v souladu se současnými poznatky o fungování našeho mozku. Mnohé z toho, co se děje v našich školách, je s tím v rozporu. Našimi kurzy prošlo dosud asi 15 tisíc účastníků. Největší zájem je o kurz Respek-

tovat a být respektován. Tento název má i kniha, v níž jsme shrnuli své zkušenosti z oblasti výchovy, komunikace a motivace.

Proč je ve výchově tak důležité, aby bylo dítě respektováno?

Jsem přesvědčeni, že nestačí dětem říkat, jak se mají chovat. Pouze tím, že zažijí respekt a úctu na vlastní kůži, se naučí vážit si sebe i druhých a chovat se k nim s respektem. Mnoho dospělých při výchově zapomíná, že když dítěti třeba vyčítá, že

přišlo pozdě, neučí ho ani tak chodit včas, jako vyčítat. Když pak děti vyčítají nám, divíme se, kde se to v nich bere. Řada dospělých zažívala ve své výchově převážně mocenský model výchovy a komunikace. Pro ně může být těžké tento model opustit. Máme ale zkušenost, že to jde, pokud je změna provázána poctivým chováním. Naše pojetí respektu k dítěti se dá vyjádřit asi takto: Používat takové způsoby, které jsou v souladu s lidskou důstojností. Co do způsobů komunikace se k dětem chovat jako k dospělým, kterých si vážíme.

(Děti a my 2/2008)

vám, že se omluvíš. Myslím, že je správné, aby ses podílel na nápravě.

Takový postup má mnohem silnější výchovný účinek, než když dítě potrestáme a důsledky řešíme sami. Když je dítě při navrhování řešení situace nebo nápravy bezradné, můžeme mu dát informace, co by pomohlo, nastínit svá očekávání, dát na výběr. Například: Můžeš být s ostatními dětmi a chovat se pěkně, nebo být raději chvíli o samotě.

V takových situacích jsme ale často v emocích. Jak se s nimi vypořádat?

Pro vyjádření vlastních emocí máme k dis-

JAROSLAV ACHAB HAIDLER

Na leden nám přislíbil přednášku o židovství J.A. Haidler z Ústí nad Labem. Je to barvitý člověk s podmanivým hlasovým projevem. Narodil se v r. 1958 a kvůli špatnému kádrovému posudku (otec – novinář – byl po r. 1968 vězněn) nemohl studovat. Vyučil se spojovým mechanikem. Hlad po vzdělání částečně ukojil tím, že složil státnice z ruštiny a němčiny. Dva roky strávil mezi Adventisty sedmého dne, což mu přineslo dobrou znalost bible a dostal se také k hebrejštině. V divadelním prostředí působil nejprve jako kulisák v brněnském Divadle bratří Mrštíků a později začal i hrát. Při práci v divadle se učil hebrejsky, historii a pronikal do judaismu. Zajímala ho symbolika, znamení, tajemství. Napřed hledal na židovských hřbitovech znamení urobora – hada pojídajícího sebe samého, alchymistický symbol času. Rozčítal nápisy na náhrobcích, odkrýval judaismus jako humánní náboženství, až se stal praktickým Židem. Po r. 1989 přešel do Činoherního studia v Ústí nad Labem jako herec a později se stal i jeho ředitelem. Vedle toho se věnuje také překladatelské činnosti.

Hřbitovy

Ze židovských památek u nás po válce mnoho nezbylo, relativně nenarušené zůstaly jen opuštěné hřbitovy. „Judaismus je humánní. Je to jako model tibetské vesnice, kdy komunita nesla odpovědnost za všechno. Když se sešlo deset židáků v jedné vesnici a směli zřídit obec, první co udělali, byla sbírka, aby koupili kousek půdy. Aby bylo kam odkládat mrtvé, protože věděli, že lidská bytost vyžaduje úctu i po smrti,“ odůvodňuje Achab svou fascinaci židovskými hřbitovy. „Dlouho jsem měl představu, že o hřbitovech je všechno někde podchyceno. Když jsem zjistil, že nic takového neexistuje, řekl jsem si: To je úkol hodný mne, fanatického starce... Od loňska to tedy dělám kámen po kameni...“ Achabovým snem je přenést všechny údaje zjištěné na hřbitovech do počítačového archivu a uvést je na Internetu. Přál by si také, aby začala pořádně fungovat státní péče o židovské památky: „Kdybychom se o tyto památky víc starali, mohlo by nás to humanizovat...“

Hřeším

Muž s jarmulkou na hlavě na cestách poutá pozornost nezavázaných bezvěrců, ale i ortodoxních židů. Pravověrný žid by měl plnit 613 příkázů, stát se hříšníkem proto není v judaismu nic těžkého. Achab věřícím židem je, ale na výklad hříchu se dívá po svém. „Jednou jsem jel plnit dost svatou povinnost – pomáhat nebožtíkům. Bylo to o šábesu, cestoval jsem vlakem a třídil si věci. Psal jsem si poznámky, stříhal texty k fotkám. Najednou přišel Američan – žid, šábesdekl na hlavě – a začal mě peskovat, že hřeším: cestuju, píšu, stříhám – samé zapovězené věci. Pak zmírnil a jako že mi poradí: víš, jak

to děláme my, když si o šábesu třeba potřebujeme zapálit nebo dát panáka a nechceme přitom ortodoxní židy dráždit? Vezmeme si baseballovou čepičku a je to! To mě vytočilo, posadil jsem si ho k sobě a pustil se do něho – šábesdekl je od toho, že máme na sobě dlaň boží, tak nevím, nač bych si dával baseballovou čepičku! Když hřeším, tak s plným vědomím, že to třeba není až takový hřích... A bylo!“

Ze strany nevěřících se setkává s projevem antisemitismu výjimečně. Občas zaslechne pokřikování: „Židáku, židáku!“ od cizinců z Polska nebo Ukrajiny. U nás se nesnášenlivost vůči židům vybíjí hlavně vyznáváním teorie židozedenářského spiknutí, antisemitismus trochu vane z některých katolických kruhů, ale na pogromy si Češi nepotrpí.

Dotazník

Kdy a kde jste byl v životě nejšťastnější?
Na židovském hřbitově v Lítně.

Pro které chyby máte pochopení?
Pro ty, které se podobají mým.

Na co byste měl rád talent?
Jsem spokojený se svými.

Jaký film můžete vidět kdykoliv znovu?
Těch je moc. Plechový bubínek, Fanny a Alexander, někteří Vinnetouové.

Jaké zvíře nemáte rád?
Slepici.

V jaké situaci lžete?
Když mám proti sobě ještě většího lháře nebo člověka, který o pravdu nestojí.

Čeho si nejvíce vážíte u svých přátel?
Toho, že jsou.

Jak nejradyji trávíte čas?
S jazykem.

Jaká je vaše oblíbená cesta?
K cíli.

Máte nějaké životní heslo?
Nemuset si na prkně plivnout do ksichtu.

(podle www.reflex.cz)

BYLI JSME V IZRAELI

pokračování z minulého čísla

Izrael je země velká asi jako Morava, ale podlouhlého tvaru. Na severu zelená Galilea, dole Judsko - to už jsou spíše oázy v poušti. Kde je voda, tam je život. Byli jsme u dvou ze tří pramenů Jordánu. Představte si, že ze skály vytéká tolik vody, jako je u nás v Orlici. Hotový zázrak. Však také v předizraelském období pohané házeli do jeskyně, z které pramen vytékal, božstvu děti, aby životodárný zdroj nepřestal proudit.

Dodneška je Jordán hlavním zdrojem vody. V Izraeli jsou tři pouště, každá jiná. Ale ne jako Sahara. Vrcholy skalnatých hor jsou často obnažené na kámen, níž je kamení a písek. Na některých úbočích hor, v místech, kde v období dešťů prší, vyrostle na jaře sporá tráva a tu a tam bodlákovité keříčky (ty bylo vidět suché ještě teď, beduíni s nimi topí). Jen výjimečně v některých kaňonech je trocha zeleně a pár palm, asi se tam nějaká vlaha udrží i po období dešťů.

Jeden den už trochu přšelo a za dva dny jsme už v místech, kde bychom to vůbec nečekali, viděli několik cm dlouhé pukly cibulovitých květin.

Na čem pasou beduíni svá stáda v létě a na podzim, je nám trochu záhadou. Umějí v poušti žít, znají zdroje vody, někde mají i polička. Pro svá stáda ale potřebují v poušti veliké prostory.

Už si dovedu představit výpravu Jákobových synů pro obilí do Egypta. Cestou si muse-li naklonit beduíny, přes jejichž území šli. Museli si koupit jídlo, vodu i dovolení projít jejich územím. Sami by se nikam nedostali. V pouštích jsou dodneška věznice, ani dnes není možné pouští projít.

Návrat Izraelců z Egypta přes neznámou a nehostinnou krajinu do země zaslíbené byl zázrakem. Vždyť s nimi šly ženy, děti, staří lidé a stáda, která se musela někde napást. Každoročně si Židé o Svátku Stánků (Sukot) připomínají, jak je Hospodin provázal a ochránil. Bez něj by do zaslíbené země nedošli.

Nabízelo se nám v té nehostinné krajině, kterou jsme my projížděli klimatizovaným autobusem, přirovnání, jak my bezcílně přešlapujeme na místě v duchovní „poušti“ dnešní společnosti do země, kterou jsme si vysnili. Bez Mojžíše. Neboť do země zaslíbené sami netrefíme. (O reptající nouze není...)

Židé už půl století proměňují nehostinnou pouštní krajinu v kvetoucí místa. Neméně zápasí s proměnou lidí. Do Izraele se přestěhovali lidé ze 28 zemí. Neměli ani jednu společnou píseň nebo tanec. Získat souhlas pro společnou politiku je pracnější než jinde. Ohrožení od Arabů a nejistota mnoho znervózňuje a vydaje na obranu odčerpávají velikánské množství peněz z rozpočtu země. Izraelité vědí, že se nemohou spoléhat na nikoho jiného než především na sebe. Nemohou prohrát jedinou válku.

Jen menšina Židů chodí do synagógy, ale

svátky a tradice drží hodně lidí.

Svátky Stánků (Sukot) se slaví na podzim po sklizni. Už jsem o nich něco psal v minulém Okénku. Původně byly poděkováním za úrodu, dnes jsou poděkováním za ochranu a péči Boží. Po několik dnů lidé přebývají v chýších z větví, připomínají si, že díky Boží ochraně mohou žít, důvěřovat a těšit se ze života. Během modliteb mávají zvláštní kyticí „čtyř druhů“. Tvoří ji dlouhá palmová ratolest, tři větvičky myrty, dvě vrbové větvičky a jeden citrusový plod etrog, ten vypadá jako větší citron a výrazně voní. Kyticí „čtyř druhů“ si Židé připomínají, že musí stále držet pospolu, i když jsou různí. Etrog voní a chutná, tak představuje lidi, kteří studují Tóru a konají dobré skutky. Majestátní palmová větev rodí, ale nevoní. Podobně existují v izraelském národě lidé, kteří znají Tóru, ale nekonají dobré skutky. Myrta voní, ale nemá chuť. To jsou Židé, kteří činí dobro, ale neovládají Tóru. Vrba nevoní ani nemá chuť – to jsou nevzdělání, kteří nebudou zachráněni pro žádné chvályhodné skutky.

Na Svátky Stánků navazuje svátek Radost z Tóry. (My takový svátek ani nemáme, neobjevili jsme ještě, co to znamená, že s námi je Bůh ochoten mluvit a vše vysvětlovat.)

„Nejrozpuštělejším“ svátkem je Purim. Připomíná zázračnou záchranu královny Ester, ale i všechna další vítězství nad nepřáteli.

Pije se víno, ale opilství je zakázané, hrají se divadelní komedie, pořádají se karnevaly.

Nový rok (Roš ha-šana) má atmosféru vážnou. Zatímco u nás to na Silvestra vypadá, jakoby se někteří lidé snažili honem ještě urvat kdeco, Židé se už na Nový rok začínají připravovat na největší svátek – Den smíření (Jóm kipur).

Dobry začátek je důležitý. Svátek Nového roku vybízí k návratu do řádného života, k cestě k Bohu. Na Nový rok i v následujících devíti dnech zní v synagógách modlitby za odpuštění vin a nedostatků.

Tradice vysvětluje význam pokání příkladem: Na Nový rok se otevírají tři knihy. Jedna pro špatného člověka, druhá pro spravedlivého

a třetí pro průměrného. Spravedliví jsou okamžitě zapsáni do knihy života a mohou žít v novém roce. Špatní jsou zapsáni do knihy mrtvých. O průměrných ještě není rozhodnuto. Těm zbývá od svátku Nového roku deset dní do Dne smíření. Ještě mají čas o sobě přemýšlet, mohou litovat svých hříchů a smířit se. O jejich osudu v novém roce se rozhodne v Den smíření. Kdo o sobě může prohlásit, že je spravedlivý? Proto se všichni snaží, aby do knihy života mohli být zapsáni.

Židé si na Nový rok přeji: „Kéž jste zapsáni a zpečetěni pro dobrý rok, již nyní pro dobrý život a pro pokoj.“

Naši známí, kteří už nějaký rok pracují v Izraeli, nám vyprávěli, jak veliké množství lidí prožívá poctivě Den smíření. Vezmou si dovolenou, 24 hodin se postí a nic nepijí. Všude je vidět mnoho lidí, kteří se navštěvují a urovnávají nedorozumění nebo spory, do kterých se během roku dostali. Usmířují se, neboť si jsou vědomi, že dobré soužití je životodárné a vyžaduje urovnávání a budování vztahů. /v

Foto: MVDring, Lubomir Savov

Nemirovský rebe v období modliteb za odpuštění každé ráno zmizí. Rebe není k nalezení...

Nemirovští Židé se navzájem ujišťují, že jejich rebe místo toho, aby vedl bohoslužby v synagoze, vystoupí každé ráno až do nebe, aby tam prosil Boha za odpuštění pro lid Izraele a pro členy své obce.

Tu se objevil jeden litvak, velmi racionální a pragmatický člověk, jemuž jsou takovéto povídačky k smíchu. Směje se tomu, co označuje za „zcela nepravděpodobnou chasidskou historku“.

Člověk z masa a krve – byť by to byl cadík – si nemůže každý den vyjít do nebe jako do nějakého hokynářství na nákup potravin.

Vlastní logikou pak došel litvak k rozhodnutí sám vyzkoumat, kam rebe chodí. Začíná ho všude sledovat. Večer se mu podařilo vklouz-

nout do cadíkova domu a schovat se pod postel. Noc ubíhá – a litvak se snaží překonat únavu i strach z nemirovského rebeho. Především má strach, že ho sám rebe přistihne přímo pro špehování, což by bylo nejhorším rouhačstvím.

Už dlouho před svítáním rebe vstává, provede rituální omývání a oblékne si selské šaty. Vezme si pytel a sekeru, vyjde z domu a vydá se z vesnice směrem k lesu. Litvak ho ze značné vzdálenosti sleduje. Na jednom místě začne rebe sekat dříví a vázat ho do velikých otýpek, které strká do pytle. Když práci skončil, vrátil se zpátky do vesnice a zamířil do chudinské části. Tam klepe na dveře jednoho starého polorozpadlého domu, ve kterém bydlí stará křesťanka. Slyší slabý ženský hlas: „Kdo je to?“

Kéž bychom se učili od starších bratrů ve víře - Židů. Jeden z nejčastějších obrazů ulice v Izraeli je, jak židovský otec vede za ruce své děti a nebo vedle něj kráčí. Čas pro rodinu je to nejdůležitější v jejich práci.

Škoda, že se od nich více neučila i církev. Pestrost a množství rituálů je něco, co nám, západnímu světu dnes tolik chybí. Mnoho těch rituálů probíhá právě v rodině již 3.000 let. My jsme se dostali dnes dokonce již tak daleko, že nám mužům dělá vnitřní problémy svého syna chlapsky obejmout.

Přítomný čas přeje František Růžička, účastník pouť

„Vasilij,“ odpovídá cadík.

„Jaký Vasilij? Žádného Vasilije neznám,“ říká žena.

„Jsem dřevorubec Vasilij, prodal jsem dobré dříví a vidím, že se ti nekouří z komína.“

„Jsem chudá a nemocná a nemám, čím bych ti dříví zaplatila,“ říká žena.

Rebe alias Vasilij diskutuje dále: „Moje dříví není drahé, jenom tři kopějky, a když nemáš peníze, nevádí, můžeš mi je dát později.“

„Odkud víš, že budu mít peníze, abych ti zaplatila dluh za dříví?“ nařiká žena. Rebe už je netrpělivý a odpovídá: „Ženo, nerozumím ti. Věřím, že mi ty tři kopějky vrátíš. Proč nemáš žádnou důvěru v Boha? Ten ti pomůže přijít nejen ke třem kopějkám, ale i k větším penězům.“

Rebe ji už nenechává dále mluvit, vchází do zchátralého domku, položí otýpku na ohniště, zapálí oheň a začíná se modlit modlitbu za odpuštění hříchů.

Na litvaka rebeho dobročinnost zapůsobila a už nikdy si z nemirovského rebeho netropil žerty: stal se zaníceným chasidem. A když někdo řekl, že rebe v kajících dnech chodí až do nebe, dodával k tomu: „A možná ještě výš.“

IZRAEL

Co říci o Izraeli, aby to bylo jednoznačné a výstižné? Řada přívlastků, které o této zemi vyslovíme, má také svůj protiklad, který bude rovněž pravdivý. Řekněme tedy: mnohobarevný a nezapomenutelný.

Před 60 lety se tu šli Židé z celého světa, aby vybudovali nový stát, a podařilo se jim to. Za dobu své existence prodělal stát Izrael neuvěřitelný vývoj. Na místech, kde dřívě stál jeden srub, jsou dnes města, parky, obchody. Co to bylo za lidi, kteří přišli do této pustiny, aby z ní udělali svůj domov? Jací umíněnci dokázali rozvést po této vyprahlé zemi vodu a s ní život ke každé rostlince? „Izrael byl vybudován z popele Židů, kteří měli zmizet z povrchu světa a přišli jako ztroskotanci, naplň mrtví, do země, která jim byla předurčenou před tisíci lety,“ napsala mi v jednom dopise kamarádka Annetta, na kterou jsem tam musela často myslet...

Annetta – se svou sestrou (dvojčetem) – přežila Osvětim a pokusy dr. Mengeleho, zvaného „Anděl smrti“. Se svým budoucím manželem Jiřím se poprvé viděla právě v Osvětimi, kde pracovala v baráku u nemocných, kterým nebylo pomoci, neboť jediným lékem na jejich bolesti byla podaná ruka nebo slovní útěcha. Kolem bloku se denně hromadila těla mrtvých a ráno je odváželi do krematoria. Tuto smutnou práci dělal právě Jiří, kterého tam jednou potkala a zaujalo ji, že i za těchto hrůzných okolností vypadal dobře a čistě. Usmáli se na sebe a prohodili pár vět. „V tom okamžiku teplá jiskra pronikla temnotu zoufalství kolem mne,“ říká Annetta. Osud pak zavál každého jinam. Annetta se svou sestrou Štěpou přežily pochod smrti a po osvobození se vrátily do Prahy, kde je ale nikdo nečekal. Toto vyznání napsala v r. 1945 v Praze po návratu z Osvětimi, bylo jí 21 let:

Není to sen?

Jsou tyto bělouňky domečky s červenavou střechou skutečné?

A nejsou ty stromy, do nichž jsou zachumlány, jen kulisy zakrývající muniční továrny pod zemí?

Nesním a není to jenom pohádka, kterou jsem si nesčetněkrát opakovala?

Když má duše, přeplněná hořkostí dnů stále stejně beznadějných, zakletá v cizí zemi a oběhnaná ostatními dráty, plakala touhou po domově?

Ne, nyní jest to živá a radostná skutečnost!

Opojená sluncem volám: je to pravda?

A les mi zahučí ozvěnou: To nebyla pravda, děvčátko, to byl jen ošklivý sen, co se ti zdálo.

Přešly bouře a mraky přes tvá víčka, tys vzdychala a celá zem se chvěla pod tebou.

Ale nyní ses probudila a díváš se do nebe!

Pravda, už nikdy sem za tebou nepřijde tvá maminka a sestřička, ty ti sen už nevrátí...

Ale neplač, oni se na tebe dívají očima nebes a slunce, lesů a země...

Vzpomínej na ně s láskou a slib jim, že půjdeš ruku v ruce kupředu se všemi, kdož stejně cítí, cestou, jež strhuje svou hloubkou a voní květy spolupráce náš všech!

A na tu cestu ti bude mamčin příklad zářit jako hvězdička...

Obě sestry byly přesvědčeny, že existuje důvod, proč přežily zrovna ony, věnovaly se výuce ošetřovatelství, chtěly být v životě užitečné a pomáhat druhým.

Při oslavě získání diplomu v restauraci na Vltavě přišel za Annettou dobře vypadající muž s žádostí o tanec: „Řekl mi, že jsme se už viděli. Ale já nevěděla, jen jsem se smála, což bylo u mne obvyklé. Požádal mne, abych si vyhrnula rukáv a ukázala mu vyšetované číslo. On udělal totéž, a tehdy mi to došlo... Jiří byl tím mužem, který ve mně tenkrát zanechal jiskřičku naděje v lepší zítřek...“ vzpomíná Annetta.

Zanedlouho se vzali a ve stejný rok, kdy byl uznán stát Izrael, se narodil první syn. Bydli v Kyšperku (dnešním Letohradě) a Annetta na tuto dobu ráda vzpomíná: „Když malá květinka otevře své lístečky, vyvolá to úsměv na tváři a s radostí vychutnáváš vůni nového života, i když pouze krátce. Ale když se narodí dítě, je to velký mezník v životě rodičů. Pro mne a mého manžela, jako pro mnoho těch, kteří byli v naší situaci, čekání na narození našeho dítěte bylo jako bychom se měli sami znovu narodit. Toto bude nový výhonek života, vyrůstající z popele všech životů, ztracených v holocaustu, vyrůstající v důvěře, že přinese naději na světovou změnu - naději v rasové porozumění dalších generací.“

Annetta přežila v Osvětimi smrt své maminky a druhé sestry, Jiří Abl tam přežil smrt svých rodičů a sestry. Oba byli přesvědčeni, že po velkém strádání patří jejich budoucnost, budoucnost Židů, do Izraele. V roce 1949 se tam z Kyšperka vystěhovali a s láskou pomáhali stavět nový stát. Neměli nic, než své ruce. I když se Annetta v koncentráku naučila na ničem nelpět, bylo pro ni zpočátku těžké svěřit v kibuci svého malého syna do cizích rukou. Děti zde byly matkám záhy odebrány k hromadné výchově. Byla to nutnost, aby jejich matky mohly přiložit ruce ke společnému dílu. Děti nebyly sice hýčkány v mamčině náručí, ale společně s ostatními dětmi byly opatrovány (v cizí řeči) v nejlepších podmínkách a s jasnou vizí – dát jim do života to nejlepší. Annetta zatím pomáhala v kibucu Givat Hayim (Vrch života) postavit malou nemocnici a pak pracovala s lékařem jako ošetřovatelka. Jiří píše svému příteli Zdeňku Fendrichovi do Kyšperka o svých prvních dojmech z Izraele:

Givat Hayim, Izrael, 30.7.1949

„Využívám tuto volnou sobotu, abych vám podal obraz našeho života zde. Prvních pár týdnů nebylo lehkých. Díky tomu, že jsem si s sebou přivezl velkou dávku pesimismu, nebyl jsem tak zklamán, jelikož jsem to předpokládal. Měli jsme sice informace od přátel,

kteří zde už žijí, ale to je jako přirovnání toho, kdo jezdí na kole, k někomu, kdo ještě neví, jak chodit. Jednoduše: zde je to země pionýrů. Nemůžeš jít tam, kam chceš, ale tam, kde jsi potřebným. Ve městech je neza-městnanost, nouze o byty a ovšem neznalost řeči ti nepomáhá. Proto naše rozhodnutí bylo rychlé: šli jsme do kibucu. Žijeme prostý, klidný život, volní jako ptáci, vzdáleni ruchu velkých měst. Je tu hodně českých lidí, s nimiž sdílíme stejný osud minulosti a věříme v lepší budoucnost. Slunce hřeje 8 měsíců, takže se při těžké práci hezky zapotím. Ale věřím, že jsme ve své zemi, kterou mám už teď rád, a že pro nás a naše děti zde nebude rasových rozdílů a diskriminace. Nikdy jsem se necítil bohatším než dnes – být si rovným se všemi... Jsme mladý národ v této vysněné zemi, který je ochotný se hájit proti útočícím sousedům. Ale já chci věřit, že si vzali ponaučení z poslední lekce...

Srdečné pozdravy od Vašich přátel. Ablovi“.

Annetta k dopisu svého manžela dodává: „Ovšem Jirkova naděje, že si Arabové vzali ponaučení, že s Izraelem není legrace, nebyla správnou. Bylo mnoho bojů, kdy malý David stál proti Goliášovi... Já sama jsem pyšná, že moji dva vnuci byli 3 roky na vojně jako každý izraelita, ačkoliv žijí v Austrálii. Vojna není žádný med, ale připraví to mladé lidi jinak do života, než když sedí u televize.“ (Hoši chodí v Izraeli povinně v 18-ti letech na 3 roky na vojnu, děvčata na 2 roky.)

Po 15 letech života v kibucu se Ablovi přestěhovali za Annettinou sestrou do Austrálie. „Dnes slavíme vítězství nad Hitlerem pohledem na naše krásná vnoučata,“ dodává Annetta. „Náš mozek má velmi mnoho zákoutí, která nelze vymazat žádnou silou. Ráda vzpomínám na hezké dny po válce, kdy se naše životy utvářely v pohodě a míru,

a ač nebyly tyto jednoduché, každý den nám byl zázrakem a byl přijímán s povděkem. Každá vráska má svou povídku, proto mám tvář jakou uschlou švestku. Ale

úsměv zahálí tyto kulisy a ráda vyprávím vnoučatům o těch hezkých dnech, kdy se jejich rodiče narodili jako zázrak z jiskřičky doutnající z popela těch, kteří se této radosti nedožili.“

Život v dnešním Izraeli není jednoduchý – žijí zde vedle sebe lidé mnoha národností a vyznání. I sami Židé – ačkoliv je spojuje velké téma národnosti a náboženství – mají různé životní styly, názory a návyky, podle toho, odkud přišli, jsou-li ortodoxní nebo umírnění, atd.

Každopádně, Izrael je velkým příběhem lidí, lidí s neobvyklou silou... a dokladem toho, co dokáže společná myšlenka... /M

PARADOX

Dnes máme větší domy a menší rodiny
Víc vymožeností, ale míň času
Máme víc titulů, ale míň zdravého rozumu
Víc vědomostí, ale míň soudnosti.
Máme víc odborníků, ale také víc problémů
Víc zdravotníků, ale méně starostlivosti

Utáráme příliš bezstarostně
Smějeme se málo
Jezdíme rychle
Zlobíme se brzy
Udobřujeme pozdě
Čteme málo
Televizi sledujeme hodně
A modlíme se velmi zřídkka.

Znásobili jsme naše majetky,
Ale zredukovali naše hodnoty
Mluvíme mnoho, milujeme málo
A podvádíme příliš často
Učíme se, jak vydělat na živobytí
Ale ne jak žít
Přidali jsme roky životu, ale ne život rokům
Máme vyšší budovy, ale nižší charaktery
Širší dálnice, ale užší obzory
Myslíme víc, ale máme míň
Kupujeme víc, těšíme se z toho míň.

Cestujeme na měsíc a zpět,
Ale máme problém přejít přes ulici navštívit
sousedy
Dobýváme venkovní vesmír
Ale vnitřní ne
Rozbili jsme atom
Ale ne naše předsudky

Píšeme víc, učíme se míň,
Plánujeme víc, dokončujeme míň
Naučili jsme se pospíchat, ale ne čekat,
Máme vyšší platy, ale nižší morálku
Vytvořili jsme víc počítačů pro víc infor-
mací
A abychom vytvořili víc kopií
Ale méně komunikujeme.

Máme vyšší kvantitu
Ale nižší kvalitu
Tohle je čas rychlého stravování a pomalé-
ho trávení
Vysokých mužů a nízkých charakterů
Víc volného času a méně zábavy...
Víc druhů jídla...ale méně výživy
Dva platy... ale víc rozvodů
Krásnější domy... ale neúplné rodiny

Proto navrhuji, že tak jako dnes, nenecháme
nic na zvláštní příležitost,
Protože každý den, který žiješ, je zvláštní
příležitost
Vyhledávej vědomosti, víc čti, sed' na veran-
dě

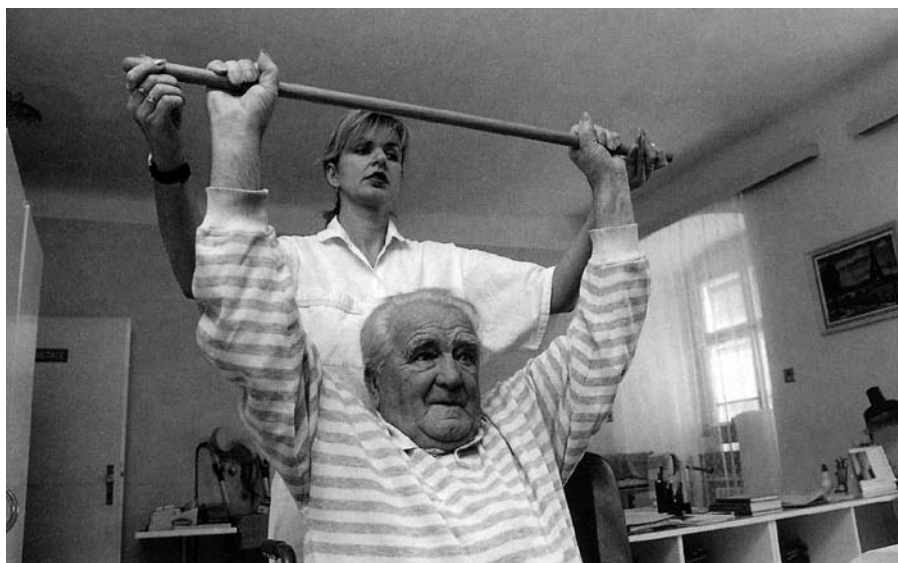
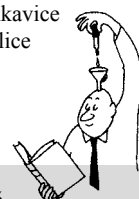
A obdivuj výhled bez toho, aby jsi věnoval
pozornost svým potřebám
Buď víc času se svou rodinou a přáteli, jez
oblíbená jídla
A navštěvuj místa, které máš rád
Život je řetěz radostných momentů,
Není jen o přežití
Používej svoje křišťálové poháry,
Nešetři nejlepším parfémem
A použij ho, kdykoliv budeš chtít.
Odstraň ze svého slovníku fráze jako
„někdy jindy“ a „příště“
Napiš ten dopis, který jsi chtěl napsat
„někdy jindy“

Řekni své rodině a přátelům
Jak moc je máš rád
Neodkládej nic, co přináší smích
A radost od tvého života.
Každý den, každá hodina, každá minuta je
výjimečná
A ty nevíš, jestli není třeba tvoje poslední.

**Pokud jsi příliš zaměstnaný najít si čas
Poslat tuto zprávu někomu, koho máš rád
A říkáš si, že ji pošleš „někdy jindy“**
Věř mi
„někdy jindy“
Už ji třeba poslat nestihněš....

K přípravě na bohoslužby o nedělích a svátcích

sobota 6.12.	18 h. Lukavice
neděle 7.12.	2. adventní
7.15 h. Letohrad	Iz 40,1-5.9-11
8.45 h. Mistrovice	Ž 85
10.15 h. Orlice	2 P 3,8-14 Mk 1,1-8
sobota 13.12.	18 h. Mistrovice
neděle 14.12.	3. adventní
7.15 h. Letohrad	Iz 61,1-2a.10.11
8.45 h. Lukavice	Lk 1,46n
10.15 h. Orlice	1 Sol 5,16-24 J 16-8.19-28
sobota 20.12.	18 h. Lukavice
neděle 21.12.	4. adventní
7.15 h. Letohrad	2 Sam 7,1-5.12-16
8.45 h. Mistrovice	Ž 89
10.15 h. Orlice Řím	16,25-27 Lk 1,26-38
středa 24.12	Štědrý den <i>sbírka na opravu orlického kostela</i>
16.00 h. Orlice	
čtvrtek 25.12.	Slavnost Narození Páně <i>sbírka na opravu orlického kostela</i>
7.15 h. Letohrad	Iz 52,7-10
8.45 h. Mistrovice	Ž 98
10.15 h. Orlice	Žid 1,1-6 J 1,1-18
pátek 26.12	Svátek sv. Štěpána
7.15 h. Letohrad	Sk 6,8-10; 7,54-64
8.45 h. Lukavice	Ž 31
10.15 h. Orlice	Mt 10,17-22
sobota 27.12.	18 h. Mistrovice
neděle 28.12.	Svátek Svaté Rodiny
7.15 h. Letohrad	Gn 15,1-6. 21,1-3
8.45 h. Lukavice	Ž 105
10.15 h. Orlice	Žid 11,8-19 Lk 2,22-40
čtvrtek 1. ledna 2009	Slavnost P.Marie
7.15 h. Letohrad	Nm 6,22-27
8.45 h. Lukavice	Ž 67
10.15 h. Orlice	Gal 4,4-7 Lk 2,16-21
sobota 3.1.	18 h. Lukavice
neděle 4.1	Slavnost Zjevení Páně
7.15 h. Letohrad	Iz 60,1-6
8.45 h. Mistrovice	Ž 72
10.15 h. Orlice	Ef 3,2-6 Mt 2,1-12
sobota 10.1.	18 h. Mistrovice
neděle 11.1.	Svátek Křtu Páně
7.15 h. Letohrad	Iz 55,1-11
8.45 h. Lukavice	Iz 12,1n
10.15 h. Orlice	1 J 5,1-9 Mk 1,6b-11

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv. Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad • Redakce: Iva Marková, Miloslava Šejvlová, Václav Vacek,
jazyková úprava Jana Kalousková, e-mail: ivamarkova@tiscali.cz • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz
Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Sazba: JPG, Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741